

Forord

Vi er i redaktionen på *Tidsskrift for Islamforskning* glade for at kunne præsentere dette temanummer om islam, modernitet og subjektivitetsdannelse. Det kollektive forskningsprojekt “Modern Muslim Subjectivities” (2013-2018) indskriver sig i en langstrakt, men til stadighed aktuell postkolonial diskussion om brugen af såkaldt vestlig videnskabsteori i studiet af islam og den muslimske verden. Er moderne muslimsk subjektivitetsdannelse fundamentalt forskellig fra vestlig subjektivitetsdannelse, og kalder studier af islam og muslimer derfor på andre metoder og teorier end såkaldt vestlig videnskabsteori? Det er et af det kollektive forskningsprojekts hovedspørgsmål, som artiklerne i dette temanummer går kritisk til.

Som Homi K. Bhabha allerede i 1984 argumenterede, er ideen om en universel og neutral videnskabsteori stærkt eurocentrisk, og den er sjældent kritisk bevidst om egne grundantagelser og blinde vinkler. Men modargumentet, at historisk og ideologisk bestemt vestlig modernitet, herunder individualisme, liberal humanisme, autonomi, fremskridt osv., ikke adækvat kan beskrive det “koloniale subjekts” (her: muslimers) erfaringer, indskriver sig, ifølge Bhabha, i det samme epistemologiske system, hvor modsætningen til vestlig videnskabsteori bliver blind imitation af en “autentisk” og “eviggyldig” tradition.

I stedet for at lade kanoniske tekster og autoritative fortolkninger af disse være målestok for moderne muslimsk subjektivitetsdannelse – en metode, som har karakteriseret den orientalistiske forskningstradition – analyserer de delprojekter, som præsenteres i temasektionen, sociale praksisser og religiøse diskurser med udgangspunkt i såkaldt vestlig socialteori. Formålet er at udfordre den antagelse, at muslimsk subjektivitetsdannelse skulle være fundamentalt anderledes end vestlig subjektivitetsdannelse og at diskutere moderne subjektivitetsdannelse som en flertydig størrelse. Det vil sige, at delprojekterne opererer ud fra den antagelse, at man uden at universalisere kan anvende vestlig socialteori i studiet af islam og muslimer, og at ny empiri omvendt kan bidrage til en kritisk udvikling af eksisterende teori-

er om modernitet og subjektivitetsdannelse.

Sociolog Abdelkébir Khatibi har i denne sammenhæng bl.a. peget på nødvendigheden af en dobbeltkritik. Det vil sige, en samtidig kritik af ideen om, at alene vestlig videnskabsteori er universaliserbar, mens ikke-vestlig teori altid er kulturspecifik og kun anvendelig i den kontekst, den er udtænkt. Khatibis dobbeltkritik har i den forstand til formål at dekonstruere det hierarkiske forhold mellem vestlig tænkning og arabisk tænkning og forestillingen om, at modernitet er et vestligt fænomen, som muslimer enten kan imitere på bekostning af deres egen kulturelle og religiøse tradition eller afvise for at beskytte sidstnævnte. I denne forstand hænger Mounir Ainouz' artikel "Reformbevægelsen: Liberal salafiyya i Marokko" i den åbne sektion af dette nummer fint sammen med temanummerets artikler. Som et hybridfænomen er den marokkanske liberale salafisme netop et udtryk for, at modernitet kan antage mange former, og at ny empiri kan udfordre vores forståelse af forholdet mellem tradition og modernitet. Samtidig viser Ainouz, at arabiske kritikere som Muhammad 'Ābed al-Jābrī kan bidrage med kritiske perspektiver på aktuel forskning i salafisme, som i høj grad har fokuseret på terror, militant aktivisme og ekstremisme på bekostning af salafistiske bevægelser, der udfordrer vores forståelse af salafisme og demokrati som hinandens modsætninge.

Ph.d. og lektor ved Center for Mellemøststudier på Syddansk Universitet, Kirstine Sinclair, er gæsterektor på temasektionen, og artiklerne heri er præsenteret i hendes indledning.

God læselyst!

Litteratur

Bhabha, Homi K. 1984. "Representation and the Colonial Text: A Critical Exploration of Some Forms of Mimeticism." In <i>The Theory of Reading</i>, edited by Frank Gloversmith, 93-122. Sussex: The Harvester Press.	Khatibi, Abdelkébir. 1983. <i>Maghreb pluriel</i>. Paris: Denoël.